

Lakiosasto

28.10.1999

Työeläkelaitoksille

ELÄKKEEN VIIVÄSTYSKOROTUS VEROTUKSESSA

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain muuttamisesta, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 101/1999 vp)

1

ELÄKKEEN VIIVÄSTYSKOROTUS VEROTUKSESSA

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tuloverolakia muutettavaksi siten, että lakisääteisen eläkkeen, tapaturmavakuutuslain ja eräiden muiden lakisääteisten sosiaalietuuksien viivästymisen vuoksi maksettava korotus katsotaan verokohtelultaan samaksi tuloksi kuin se tulo, johon se liittyy eli ansiotuloksi. Jos pääsuoritus on verovapaa, niin myös siihen liittyvä viivästyskorotus on verovapaa.

Asian tausta

Eri etuuslaeissa on nimenomaiset säännökset siitä, että etuus maksetaan viivästysajalta korotettuna (mm. TEL 19 d §, KEL 39 b § ja TVL 60 a §). Säännösten mukaan etuusasian käsittelyn viivästyessä yli kolme kuukautta laitos maksaa etuuteen viivästyskorotusta. Aikaisemmin katsottiin, että viivästyskorotus on osa kyseistä etuutta ja että viivästyskorotuksen osuutta käsitellään verotuksessa samalla tavalla kuin varsinaista etuutta. Korkein hallinto-oikeus teki kuitenkin 5.3.1999 ratkaisun (taltio N:o 380), että viivästyskorotuksen osaa on verotettava pääomaverotusprosentin mukaan. Koska valtaosalle sosiaalivakuutusetuuden viivästyskorotuksen saajista verotuskäytännön muutos olisi merkinnyt verotuksen korotusta sekä jälkiverotusta, sosiaali- ja terveysministeriö teki valtiovarainministeriölle aloitteen lainsäädännön muuttamiseksi. Nyt muutosesitys on siis annettu eduskunnalle.

Voimaantulo

Laki tuloverolain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta. Lakia sovellettaisiin verovuodesta 2000.

Lakiosasto

28.10.1999

2

KUUDEN KUUKAUDEN SÄÄNNÖN SIIRTYMÄAIKA

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ulkomailla tehdystä työstä saadun palkan verovapautta koskevan niin sanotun kuuden kuukauden säännön siirtymäaikaa jatkettaisiin vielä vuodella.

Esityksen mukaan kuuden kuukauden sääntöä, sellaisena kuin se oli ennen vuotta 1996, sovelletaan edelleen vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa palkkaan, joka saadaan vuonna 1995 tai sitä aikaisemmin alkaneesta ulkomaantyöskentelystä. Lisäksi ehdotetaan, että tämä koskee entisin rakennus-, asennus- tai kokoonpanotoimintaan liittyvin ehdoin myös ulkomaantyöskentelyä sellaisessa valtiossa, jolle verosopimus ei anna oikeutta tällaisen palkan verottamiseen (esim. Venäjä). Poikkeussäännöstä sovellettaisiin vuosina 1996-2000 alkaneeseen ulkomaantyöskentelyyn.

Muutosten voimaantulo

Kuuden kuukauden sääntöä koskevien lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2000 alusta.

3

YLEISKIRJEEN LIITTEET

Tämän yleiskirjeen liitteenä on hallituksen esitys 101/1999 vp. Ruotsinkielistä hallituksen esitystä voi tilata Oy Edita Ab:sta, puhelin (09) 5660 566.

ELÄKETURVAKESKUS

Markku Sirviö

Riitta Korpiluoma

107/1999

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tuloverolain muuttamisesta, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tuloverolain muuttamista sekä väliaikaista muuttamista samoin kuin lakiin vuonna 1997 tehdyn ulkomaantyötuloa koskevan muutoksen voimaantulosäännöksen muuttamista. Tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakisääteisen eläkkeen, tapaturmavakuutuslain ja eräiden muiden lakisääteisten sosiaalietuuksien viivästymisen vuoksi maksettava korotus katsottaisiin verokohtelultaan samaksi tuloksi kuin se tulo, johon se liittyy.

Tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että luonnollisen henkilön myydessä kiinteää omaisuutta kunnalle myyntivoitto olisi määräajan verovapaata tuloa.

Lisäksi ehdotetaan, että ulkomailla tehdystä työstä saadun palkan verovapautta koske-

van niin sanotun kuuden kuukauden säännön siirtymäaikaa jatkettaisiin vielä vuodella.

Laki tuloverolain muuttamisesta ja laki tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta. Laki tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Viivästyskorotusta koskevaa muutosta sovellettaisiin verovuodesta 2000. Tuloverolakiin ehdotetun väliaikaisen säännöksen mukaan kunnalle luovutetun kiinteistön luovutusvoiton verovapautta sovellettaisiin niihin luovutuksiin, jotka on tehty 1 päivänä loka-kuuta 1999 tai sen jälkeen viimeistään 30 päivänä kesäkuuta vuonna 2000.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Sosiaalietuuksien viivästyskorotus

Jos kansaneläke, työ-, virka- tai yrittäjäeläke, tapaturma-, potilasvahinko- tai liikennevakuutuslainsäädännön mukainen etuus tai erät muut sosiaaliturvan mukaiset etuudet viivästyvät yli kolme kuukautta, maksaa asianomainen korvauksen suorittaja etuuteen viivästyskorotusta. Viivästyskorotus laskeetaan samalla tavoin kuin korkolain (633/1982) mukainen viivästyskorko, jonka korkokanta on tällä hetkellä 11 prosenttia vuodessa. Tähän saakka noudatetussa verotuskäytännössä on viivästyskorotusta, joka on asianomaisen lainsäädännön mukaan maksettu etuuden korotuksena, pidetty sa-

mana tulona kuin pääsuoritusta. Jos pääsuoritus on ollut verovapaa, on myös viivästyskorotus ollut verovapaa. Jos taas pääsuoritus on ollut esimerkiksi eläketuloa, on viivästyskorotusta pidetty siten myös eläketulona.

Verotuskäytäntöä on tukenut eduskunnan sosiaalivaliokunnan vuonna 1984 nimenomainen kannanotto (SoVM 13/1984 vp): "Hyvityksen järjestäminen nimenomaan viivästyskoroksi johtaa kuitenkin edunsaajan verotuksessa varsin mutkikkaaseen lopputulokseen sekä verovelvollisen, verottajan että eläkelaitoksen kannalta. Korkotuloja käsitellään verotuksessa pääomatuloina, kun taas itse etuudet ovat palkkatuloihin verrattavia ja erät korvaukset ovat kokonaan verovapaita. Kaikkien osapuolien kannalta olisi kuitenkin johdonmukaista, että edellä mainittua hyvi-

tystä verotettaisiin samalla tavalla kuin viivästynyttä eläkettä, muuta etuutta tai korvausta."

Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään (Taltio 380/5.3.1999) katsonut, että liikennevakuutuslain 12 a §:n nojalla viivästymisen johdosta maksettu korvauksen ja eläkkeen korotus on tuloverolain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkoa ja muuta siihen rinnastettavaa hyvitystä pääomalle ja siten pääomatuloa. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen noudattaminen aiheuttaisi muutoksen verotuskäytäntöön. Erityisesti Kansaneläkelaitos on todennut muutoksen hallinnollisesti hyvin monimutkaiseksi. Kansaneläkelaitoksen hoitamista etuuksista viivästyskorotus koskee eri laeissa olevien viittaussäännösten perusteella kansaneläkkeen lisäksi eläkkeensaajan hoitotukea, eläkkeensaajien asumistukea, perhe-eläkettä, rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisia rintamalisiä, lapsen hoitotukea ja vammaistukea. Näistä etuuksista muut kuin kansaneläke ja perhe-eläke ovat verovapaita tuloja.

Kansaneläkelaitos maksaa viivästyskorotuksia noin 1000 kappaletta kuukaudessa. Keskimääräinen viivästyskorotus on 150 markkaa, joten maksettavat määrät ovat yleensä pieniä. Mikäli viivästyskorotusta verotettaisiin pääomatulona, jokaisesta etuudesta olisi eroteltava etuus ja viivästyskorotus, joihin sovellettaisiin eri säännöksiä ja eri menettelyä. Viivästyskorotuksen käsittelyyn olisi luotava järjestelmä, joka hoitaisi ennakonpidätyksen ja tarvittaessa myös rajoitettua verovelvolliselta perittävän lähdeveron laskennan. Eri verosopimuksissa korkotuloista perittävän lähdeveron määrä myös vaihtelee. Kansaneläkelaitoksen ilmoituksen mukaan muutoksen toteuttaminen ensi vuoden alkuun olisi ylivoimainen tehtävä. Työeläkelaitokset maksavat noin 4000 työeläkettä saavalle henkilölle vuosittain viivästyskorotusta. Noin 75 prosentissa näitä tapauksia viivästyskorotuksen määrä on alle 500 markkaa.

Edellä olevan perusteella esitetään, että lakisääteisiin eläkkeisiin ja vakuutuksiin perustuviin korvauksiin sekä eräisiin sosiaalietuuksiin kuten eläkkeensaajien asumistukeen ja vammaistuuksiin maksettava viivästyskorotus katsottaisiin nykyiseen tapaan samaksi tuloksi kuin pääsuoritus eli ansiotuloksi. Jos pääsuoritus olisi verovapaa, myös siihen liittyvä viivästyskorotus olisi verovapaa.

1.2. Kiinteistön verovapaa luovutus kunnalle

Tuloverolain 49 §:n mukaan luonnollisen henkilön luovuttaessa kiinteää omaisuutta valtiolle, maakunnalle, kunnalle tai kuntayhtymälle luovutusvoiton veronalaista määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään vähintään 80 prosenttia. Siten myyjälle määrättävä vero näistä kaupoista on enintään 5,6 prosenttia luovutushinnasta. Säännöstä sovelletaan luonnollisiin henkilöihin ja kuolinpesiin.

Tämän vuosikymmenen puolivälissä alkaneen elpymisen ja rakennemuutoksen myötä väestön keskittyminen suurimmille paikkakunnille on jatkunut. Talouden nousukausi ja voimakas muuttoliike ovat lisänneet asuntojen kysyntää. Asuntojen hinnat ovat siten viime vuosina nousseet erittäin voimakkaasti. Keskimäärin asuntojen hinnat ovat nousseet vuodesta 1995 noin 40 prosenttia ja pääkaupunkiseudulla noin 60 prosenttia. Vaparahteisten asuntojen vuokrat ovat samaan aikaan nousseet pääkaupunkiseudulla yli 30 prosenttia ja muualla maassa noin 20 prosenttia. Hintojen ja vuokrien nousu ei siten ole koko valtakunnassa ollut samansuuruista. Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja eräissä muissa kasvukeskuksissa nousu on ollut muuta maata nopeampaa. Eräänä syynä hintojen nousuun on ollut se, ettei kunnilla ole ollut tarjottavana rakennustuotantoon riittävästi kohtuuhintaista maata. Kuntien maanhankintamenot ovat vähentyneet vuosikymmenen vaihteen tasolta noin puoleen vuosina 1993—1997. Suomen Kuntaliiton tekemän kaupunkiseutujen asuntotonttivarantoja koskevan kyselyn mukaan kuntien omistuksessa olevat raakamaavarannot ovat ehtymässä.

Kunnan maanhankintaa pyritään tukemaan siten, että luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien kiinteistöjen myynti kunnalle säädetään määräajaksi verovapaaksi. Kuntien kilpailuasema paranisi muihin ostajiin verrattuna. Kun verovapaus olisi kuitenkin voimassa yhdeksän kuukautta, kuntien saamaa etua ei voitaisi pitää kohtuuttomana.

Esityksessä ehdotetaan, että verovapaus alkaisi lokakuun 1 päivästä 1999 ja olisi voimassa kesäkuun loppuun vuonna 2000. Jos verovapaus tulisi voimaan myöhemmästä ajankohdasta, kunnille myynti todennäköisesti tyrehtyisi loppuvuodeksi ja sekoittaisi myös muuta maakauppaa.

1.3. Kuuden kuukauden säännön siirtymäaika

Tuloverolain 77 §:n 1 momentin mukaan vähintään kuusi kuukautta kestävästä yhtäjaksoisesta ulkomaantyöskentelystä saatu palkka on kokonaan verovapaata tuloa, edellyttäen muun muassa, että Suomen ja työskentelyvaltion välillä tehdyn verosopimuksen mukaan työskentelyvaltio voi tästä palkasta verottaa. Nykyisen muotonsa tämä niin sanottu kuuden kuukauden sääntö sai vuoden 1998 alusta voimaan tulleella muutoslilla (1024/1997). Mainitulla lailla muutettiin vuosilta 1996 ja 1997 sovellettavana olutta lakia (1549/1995), jonka mukaan 60 prosenttia ulkomaantyöskentelystä saadusta palkasta oli veronalaista tuloa. Ennen vuotta 1996 voimassa olleen alkuperäisen kuuden kuukauden säännön mukaan ulkomaantyöskentelystä saatu palkka oli niin ikään kokonaan verovapaata tuloa. Nykyisen säännöksen voimaantulosäännöksen mukaan, sellaisena kuin se on laissa 1171/1998, ennen vuotta 1996 voimassa ollutta kuuden kuukauden sääntöä sovelletaan edelleen vuosilta 1996—1999 toimitettavissa verotuksissa, jos ulkomaantyöskentely on alkanut ennen vuotta 1996 taikka jos se alkaa tai on alkanut ennen vuotta 2000 ja liittyy rakennus-, asennus- tai kokoonpanotoimintaan sekä Suomen ja työskentelyvaltion välillä voimassa olevan verosopimuksen nimenomaisen määräyksen mukaan työskentelyvaltio ei saa verottaa palkasta, joka saadaan tällaiseen toimintaan liittyvästä työstä. Näillä määräyksillä pyritään lieventämään vuonna 1995 toteutetusta säännön muutoksesta johtuvia vaikutuksia.

Edellytykset säännön muutoksesta johtuvien vaikutusten lieventämiseksi ovat edelleen olemassa. Projektivientiin sisältyvän rakennus-, asennus- tai kokoonpanotoiminnan osalta yksi tärkeimmistä ulkomaantyöskentelyn kohteista on ollut Venäjä. Säännön muutosten lieventäminen on tältä osin samankaltaisesti liittynyt Suomen ja Venäjän välillä allekirjoitetun uuden tuloverosopimuksen voimaantuloon, joka on edelleen lykkääntynyt. Tämän vuoksi ehdotetaan, että kuuden kuukauden sääntöä, sellaisena kuin se oli ennen vuotta 1996, sovelletaan edelleen vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa palkkaan, joka saadaan vuonna 1995 tai sitä aikaisemmin alkaneesta ulkomaantyöskentelystä. Lisäksi ehdotetaan, että tämä koskisi entisin rakennus-, asennus- tai kokoonpanotoi-

mintaan liittyvin ehdoin myös ulkomaantyöskentelyä sellaisessa valtiossa, jonka kanssa voimassa olevaan verosopimukseen sisältyvän nimenomaisen määräyksen mukaan työskentelyvaltio ei saa verottaa palkasta. Tämä poikkeussäännös koskisi vuosina 1996—2000 alkanutta ulkomaantyöskentelyä, käytännössä erityisesti Venäjällä harjoitettuun rakennustoimintaan liittyvää työskentelyä.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Sosiaalietuuksien viivästyskorotus

Verovelvollisten kannalta viivästyskorotuksen katsominen verokohtelultaan samaksi tuloksi kuin pääsuoritus ei yleensä ole erityisen merkityksellistä, koska viivästyskorotus on pääsääntöisesti markkamääräisesti pieni. Niissä tapauksissa, joissa viivästyskorotus on huomattava, viivästyskorotuksen lukeminen ansiotuloksi jatkaa noudatettua käytäntöä. Pääomatuloksi katsominen olisi kuitenkin veronalaisten etuuskien osalta verovelvolliselle yleensä edullisempaa, koska pääomaveroprosentti jää useimmiten pienemmäksi kuin ansiotulon lisäykseen kohdistuva marginaalivero. Pääomatulona verottaminen olisi merkinnyt sitä, että koko viivästyskorotuksesta kertyvä verotulo olisi tilitetty valtiolle. Veronsääjien kannalta muutoksella ei ole juurikaan merkitystä.

2.2. Kiinteistön verovapaa luovutus kunnalle

Vuoden 1998 kauppahintatilaston mukaan luonnolliset henkilöt myivät kiinteää omaisuutta kunnille kaikkiaan vajaalla 200 miljoonalla markalla. Kun otetaan huomioon nykyinen 80 prosentin vähennys myyntihin-nasta, laskennallisen omaisuuden luovutusvoittoveron määrä näistä kaupoista on viime vuonna ollut noin 11 miljoonaa markkaa, jota vastaavan määrän arvioidaan valtiolta jäävän saamatta verotuloja. Esityksen tarkoituksena on kannustaa kiinteistön omistajia myymään maata kunnalle.

2.3. Kuuden kuukauden säännön siirtymäaika

Palkan verovapautta koskevaan niin sano-

tun kuuden kuukauden sääntöön tehdyn muutoksen siirtymäkauden jatkaminen edelleen vuodella liittyy erityisesti Venäjän projektivientiin ja siihen, että Suomen ja Venäjän välinen uusi verosopimus ei ole vielä voimassa. Siirtymäajan jatkamisella ei siten ole merkittäviä verotuloja vähentäviä vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Viivästyskorotusta koskeva muutosehdotus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön aloitteeseen. Ehdotus kiinteistön verovapaasta luovutuksesta kunnalle on valmisteltu ympäristöministeriön tekemän esityksen pohjalta.

4. Voimaantulo

Laki tuloverolain muuttamisesta ja laki tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 2000 alusta. Laki tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Viivästyskorotusta koskevaa tuloverolain muutosta sovellettaisiin verovuodesta 2000. Tuloverolain väliaikaista muutosta sovellettaisiin kauppoihin, jotka on tehty 1 päivänä lokakuuta 1999 ja 30 päivänä kesäkuuta 2000 välisenä aikana mainitut päivät mukaan lukien.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annettuun tuloverolakiin (1535/1992) uusi 61 a § seuraavasti:

61 a §

Viivästyskorotus

Lakisääteisen eläkkeen, tapaturmavakuutuslain (608/1948), potilasvahinkolain (585/1986) tai liikennevakuutuslain (279/1959) mukaisen korvauksen taikka lakisääteisen sosiaalietuuden viivästymisen vuoksi maksettava korotus katsotaan vero-

tuksessa samaksi tuloksi kuin se tulo, johon se liittyy. Verovapaan sosiaalietuuden viivästymisen vuoksi maksettava korotus on verovapaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa.

2.

Laki**tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annettuun tuloverolakiin (1535/1992) väliaikaisesti uusi 48 a § seuraavasti:

48 a §

***Kunnalle luovutetun kiinteistön
määräaikainen verovapaus***

Omaisuuksien luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos luonnollinen henkilö tai kuolinpesä luovuttaa kiinteää omaisuutta kunnalle 1 päivänä lokakuuta 1999 tai

sen jälkeen viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2000.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____, ja se on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2000.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa.

Laki

tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain muuttamisesta 21 päivänä marraskuuta 1997 annetun lain (1024/1997) voimaantulosäännös, sellaisena kuin se on laissa 1171/1998, seuraavasti:

 Lain 77 §:n 1 momenttia sovelletaan palkkaan, joka saadaan 1 päivänä tammikuuta 1998 tai sen jälkeen. Vuoden 1995 aikana voimassa ollutta lakia sovelletaan kuitenkin vuosilta 1996—2000 toimitettavissa verotuksissa, jos ulkomaantyöskentely

- 1) on alkanut ennen vuotta 1996; taikka
- 2) alkaa tai on alkanut ennen vuotta 2001 ja liittyy rakennus-, asennus- tai kokoonpa-

notoimintaan sekä Suomen ja työskentelyvaltion välillä voimassa olevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen nimenomaisen määräyksen mukaan työskentelyvaltio ei saa verottaa palkasta, joka saadaan rakennus, asennus- tai kokoonpanotoimintaan liittyvästä työstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta

Helsingissä 14 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Suvi-Anne Siimes*